

PALESTINA-ISRAEL

Nabka 1948: historia errepikatuko da Gazan?

Palestinarrak Gazatik kanporatzeko ideiak gero eta sostengu handiagoa du Israelgo gizartean. 2000tik aurrera ahaltsua den eskuin muturra gero eta indar handiagoz ari da hori bultzatzen. 1948an Nabka ezaguna gertatu zen Palestinan. Gaur egun, Israelgo Estatu serio ari da aztertzen garbiketa etnikoa errepikatzeko duen aukera.

 XABIER LETONA BITERI

Britania Handiko Agintaldian (1920-1948) zeuden palestinarren 1936-1939ko errebolta handia bideratu zutenean. Egoera baretu guran, ingelesak Peel Batzordearen zatiketa proposamenarekin heldu ziren Palestinara 1937an: lurralde historikoaren %17 eskaini zieten sionistei, eta horrek ekarriko zuen lur horretan bizi ziren 200.000 palestinarren erbesteratzea. Planak ez zuen palestinarren errebolta gelditu eta ez zen kanporatzea gauzatu, baina lehenbiziz hitz egiten zen ofizialki palestinarren kanporatze masiboaz.

Hamarkada bat geroago, 1947ko amaieran eta 1948an, sionisten presioa eraginkorra izan zen NBEn eta azken horren zatiketa planak Palestinaren %56 eskaini zien juduei –hamarkada bat lehenago %17 “bakarrik”-. Israelgo Estatu sortu zenean, sionistek 700.000 palestinar egotzi zituzten euren lurretatik inguruko herrialde arabiarretara, Nabka ezagunean. Israelek beste 300.000 mila palestinar kanporatuko zituen euren bi-

zilekueetatik 1967ko gerran, horietatik 145.000 1948ko gerran egotzitakoak ziren. Inoiz ez zuten euren herrietara itzultzeko eskubiderik izango.

Iragan urriaren 7ko Hamasen erasoaren ondoren, Israelgo gizartean ostera ari da indarra hartzen Gazako palestinarren egoztearena. Gaiaren azterketa egin dute *Jewish Current* Israelgo ezkerreko aldizkarian, eta bertan Jonathan Shamirrek dioenez, gaiak oraindik ez du zentralitate politikoa, eta publikoki bederen ez armadak ez gobernuak ez dute horren aldeko jarrera ofizialik erakusten. Israelgo gizartean, alabaina, gaur egun indar handia duten eskuin muturreko taldeak ari dira gaia astintzen eta israeldarren artean gero eta sostengu zabalagoa du. Areago, proposamenari estalpe humanitarioa ere ematen ari zaio.

ESKUIN MUTURRA BULTZAKA

Azaroaren 13an, barbarako, Likud alderdiko Danni Danon eta Ram Ben-Barak oposizioko Yesh Atid alderdi liberaleko parlamentariak artikulua idatzi

zuten *Wall Street Journal* egunkarian: “Nazioarteko estatuak betebeharrak morala dute –eta aukera bat– errukia erakusteko”; eta dei egiten zieten “mundu osoko herrialdeei, birkokatze asmoa erakusten duten Gazako familiak jasotzeko”.

1984an Israelgo inkestek zioten bertako juduen %15aren ustez lurralde okupatueta palestinarren inguruko herrialdeetara deportatu behar zirela eta Israelgo arabiarren migratzera behartu. AEBetako Pew inkesta baten arabera, 2016an judu israeldarren %48 “arabiarren Israeldik kanporatzearen alde” zegoen; eta %79aren arabera, juduak ez direnak baino eskubide gehiago izan behar dituzte juduek.

2000. urtean hasitako Bigarren Intifadaren ondoren, Israelgo gizartea biziki lerratu da ikuspegi ultrajudu eta eskuin muturreko posizioetara, eta hori oso argi agertzen da alor ugarritan, bereziki palestinarrekiko gatazkan, edo barne mailako bizitzaren autoritarismo saiakeretan; horren adibide da Israelgo gizarte judua bitan zatitu duen Auzitegi

Palestinar familiak ihesi Gazako hirian Israelgo Armadak egindako erasoetatik.

ABED RAHIM KHATIB

Gorenaren eskumenak ahultzeko Likudeko gobernuak proposatu duen erreforma, joan den astean auzitegiak berak atzera bota duena.

Testuinguru horretan Nakba berbak gero eta indar handiago hartu du. Azken hamarkadan Israelgo hedabideak josita daude hari erreferentzia egiten dioten aipamenekin. 2022ko ekainean, adibidez, Garraio ministroa izandako Yisrael Katz-en mehatxuak argiak ziren: “Gogoratu 1948, gogoratu Independentzia Gerra eta Nakba. Galde iezaiezue zuen arteko nagusiei, aiton-amonei, eta azalduko dizuete nola halako batean juduak iratzartuko diren eta jakingo duten euren buruak eta Estatu Juduaren ideia babesten”.

Hilabete batzuk lehenago, Uzi Dayan jeneral erretiratua eta Israelgo Legebiltzarreko Likudeko parlamentario ohia

2000ko Bigarren Intifadaren ondoren, Israelgo gizartea biziki lerratu da ikuspegi ultrajudu eta eskuin muturreko posizioetara

ere bide beretik abiatu zen eskuin muturreko 14 Katea hedabideari egindako adierazpenetan: “Arabiar komunitateari esan behar diogu adi ibiltzeko, baita erasoetan parte hartzen ez dutenei ere. Gerra zibileko egoera batera iristen ba-

gara, egoera jadanik ezagutzen duzen hitz batean bukatuko da: Nakba”.

KANPORATZE “BOLUNTARIOA”

Molde batera edo bestera, Nabkaren ideien errepikapena sarritan ematen da Israelgo gizartean, izan akademian edo politikan. Azken finean, proiektu sionistaren sustraian dago “Jainkoak eman” zien lurraldean juduak estatua sortu eta bizi ahal izateko, ezinbestekoa zela aurretik han bizi zirenak, palestinarrek, kanporatzea. Milioika palestinar errefuxiatu sortu ditu Israeliek bere sorreratik, besteak beste, Gazako biztanleen %81 errefuxiatuak edo haien ondorengoak dira; hamarkadak dira beren etxeetatik kanporatu zituztela, baina haien buruetan ez dira Gazakoak, ezpada haiek edo haien arbasoak kanporatu zituzten herrietakoak.

Baina 1948ko kanporaketa eragin izana ez zen sionistek lotsaz bizi behar zuten zerbait. Londresen erbestean bizi den Illan Pappé historialari israeldarrak *The Idea of Israel. A History of Power and Knowledge* (Israel ideia gisa. Botere eta jakintza historia bat) liburu ezagunean azaltzen duen moduan, ezker eta eskuineko sionismoak hainbat hamarkadatan saldu zuten 1948ko palestinarren "irteera", toki gutxi batzuetan izan ezik, "boluntarioa" izan zela. Mito sionista horren arabera, palestinarek euren etxe eta herrialdeetatik alde egin zuten estatu arabiarretako agintariek hala agindu zieten. Eta hori erakusten da eskoletan.

1990eko hamarkadan Israelgo historiaren berrazterketa egin zuten historialari talde esanguratsu batek, postsionismo moduan ezagutu den korronte historiko eta ideologikoaren baitan. Korronte honek kritika gogorra egin zion ohiko sionismoari eta historialariek zalantzan jarri zituzten sionismo klasiakoaren mitoak. Pappé ere "historialari berrien" talde horretakoa zen. Zeuden datu ofizialetan oinarrituta 1948ko gerraren azterketa historiko ugari egin ziren, baina 1998an Israelgo Armadaren eta Haganaren -Israel sortu aurreko laboristen milizia sionista- dokumentu ugari desklassifikatu zituzten eta horietan historialariek argi ikusi ahal izan zuten 1948an egindako garbiketa etnikoa.

Pappék azaltzen duenez, datuei dagokienez jadanik ez zen sarraskiaren zalantzarik, argi zegoen gertatutakoa, baita geroxeago azalduko ziren historialari neosionistentzat ere -2000tik aurrera indartzen doan ideologia, judu eskuin muturrari lotutakoa-; hau da, indarra giltzarri izan zen palestinaren 1948ko kanporatzean. Datuak berdintsu ikusten zituzten batzuek zein besteek, aldatzen zena haien interpretazioa zen. Hebrear Unibertsitateko Historia Departamenduko dekanoa neosionista Alon Kadish-en esanetan, 1948koa "bigarren holokaustoa saihestu zuen gudua izan zen, justuek irabazi zieten ez-justuei". 90eko urteetako historialari berrientzat palestinaren aurkako giza eskubideen urraketa zena, ankerkeria eta gerra krimena, ikerlari neosionistentzat gerrako gertaera ohikoak ziren, eta agian ezinbestekoak, Israel orduan arabiarrez setiatuta zegoelako, hil ala biziko guduan.

KANPORATZE "HUMANITARIOA"

Gertaera bateko datuak ezkuta ezinak direnean jarraitzailei ematen zaie ikus-

MAJDI FATHI / CORBIS

Gaza guttiz suntsituta palestinarrak atzerrira bultzarazi nahi ditu Israelek.

"Gaza eta Judea
eta Samariako
bizilagunak lekualdatu
beharko lirateke...
euren onerako"

Nissim Vaturi

Israelgo Legebiltzarreko
lehendakariordea

pegi moralizatzailea, eta horrela, Israelgo Armadak egindako sarraskiak ezinbestekoak izan ziren Davidek (Israel) Goliati (palestinarrak, arabiarrek) aurre egin ahal izateko. Hori da gertaerei ematen zaien ikuspegi historikoa. 1948an palestinaren ihesa boluntarioa izan bazen, gaur egun Gazatik haiek ateratzea "humanitarioa" izango da.

Erakunde kontserbadore garrantzitsuak, hala nola Misgav Institutua edo Tikvah Funtza ideia horiek ari dira sustatzen, eta *Haaretz* Israelgo egunkari liberaleko Nettanel Slyomovics-ek dioen gisan biztanleriaren kanporatze hori "ekintza 'moral' gisa birdefinitzen dute". Hala dio kazetari honek azaroaren 17an idatzitako artikulua sarrerak: "Bere garaian, arabiarrek kanporatzearen ideia Meir Kahane eta eskuin muturreko beste batzuen zen, eta israeldar gehie-

nentzat anatema. Orain, eskuindarren pozerako, gerrari irtenbide 'moral' eman diezaiokeen ideia da gero eta herriar gehiagorentzat".

Amir Weitmann Likudeko aktibista eta enpresariak Misgav Institutuarentzat egin berri duen txostenean zera irakur daiteke: "Israelek Gazako arabiar guztiak birkokatu eta errehabilitatu beharko lituzke Egipton, trukean herrialde horri milioika milioi dolar emanda". Azken asteotan pertsona esanguratsu asko agertu da publikoki kanporatzearen ideietara. Azaroaren 19an Gila Gamliel Inteligentzia ministroak argi eskatu zuen "Gazako palestinaren birkokatzea arrazoi humanitarioengatik, Zerrendatik kanpo" *Jerusalem Post* egunkarian idatzitako artikuluan. Joan den astean berriz mintzatu zen argi legebiltzarrean: "Gerraren amaieran Hamasen gobernua eroriko da, ez da agintaririk izango, eta populazio zibila laguntza humanitarioaren menpe egongo da erabat. Ez da lanik egongo eta nekazari lurren %60 segurtasun eremu bihurtuko dira (...) Gazako arazoa ez da gurea bakarrik, munduak sostengua eman behar lioke migrazio humanitarioari, ezagutzen dudana irtenbide bakarra da eta". *Zman Yisrael* hebrear egunkari arabera, Israelgo funtzionarioak izan dira Congon -eta beste leku batzuetan-, herrialde honek migratzaileak har ditzan.

Legebiltzarreko lehendakariorde Nissim Vaturi-ren (Likud) esanetan ere, "Gaza eta Judea eta Samariako [Zisjordaniaren izen biblikoa] bizilagunak lekualdatu beharko lirateke... euren onerako".

Bezalel Smtrich eskuin muturreko Finantza ministroa ere aspaldi da ados kanporatzearekin, eta ez du inoiz ezkutatu, baina orain arrazoi "humanitarioak" ere argudiatzen ditu. Gisakoak errepikatzen dituztenen zerrenda luzea da gaur egungo Israelen.

EZ-LEKUAK SORTU, ITZULERA EZINEZKOA EGITEKO

Idea sakon landuta dago Israelgo Gobernuan, oso aspalditik gainera, eta hainbat azterketetan ageri da. Iragan abenduko gaztelaniazko *Le Monde Diplomatique*-k zabal azaldu zuen urrian Israelgo Inteligentzia Ministerioak egindako txostena, non hiru aukera aztertzen ziren Gazako biztanleentzat: bat, gazatarrak bertan geratzen dira eta Palestinar Aginteak gobernatzen ditu; bi, gazatarrak geratzen dira, baina Israelek jarritako gobernu baten pean; hiru, Egiptoko Sinaiko basamortura kanporatzen dituzte. Txostenaren arabera, hirugarrena da gauzagarriena, beti ere "hierarkia politikoak" gogor eusten badie nazioarteko presioei, eta AEBen eta beste herrialde lagun batzuen sostengua irabazten badu. Agirian zehazten denez, gaur egun nazioarteko iritzi publikoa prestatuago dago

halakoetara, besteak beste dagoeneko Afganistan, Irak eta Siriako gerrek eragindako populazio mugimendu handiak ikusita dituelako. Jonathan Samirrek *Jewish Current*-en azaltzen duenez, iragan azaroaren 30ean Benjamin Netanyahu lehen ministroak palestinarrak beste herrialde batzuetan birkokatze proposamena landu zezala agindu zion Gerra Kabineteko Ron Dermer-i.

Funtsean, aspaldiko mamua berriz ari da dantzan Israelgo gizartean eta mandatarien artean, eta urriaren 7an Hamasek bideratutako eraso, Israel Handiaren ametsa errealitate egiteko aukera moduan ikusten dute askok. Israelgo Armadak dagoeneko lortu du Gaza barruan diren 2,3 milioi palestinarratik ehunka mila iparretik hegora mugitzea; oro har, bonbak akuilu hartuta, palestinarrak atzera-aurrera ibili dituzte nahieran.

Milaka tona bonbekin Israelek suntsitu du jada Gazako hiri osoa, eta baita Zerrenda osoko eraikinen erdia baino gehiago ere. Hezkuntza, osasun eta bestelako azpiegitura ugari ere birrinduta daude. Israelgo Armadak berriz kanporatu du Gazako palestinarren gehiengoa beren etxeetatik, eta suntsipenak ez-lekuak bihurtu ditu haien herriak.

Gaza guztia bizitzeko ez-leku bihurtuta, Israelgo agintariak iheserako korridore "humanitarioa" egon daitezke presatzen, behingoz Gaza "leku seguru" bihurtzeko eta Israel Handirantz beste urrats esanguratsu bat emateko.

Ez dirudi samurra gaur egun horrelakorik irudikatzea, teoriarik AEBak eta Europar Batasuna horren aurka daude eta. Alabaina, horrek ez dirudi oztopo handia Israelek bere asmoak aurrera eraman ditzan, arrazoi askorengatik jadanik handiegia bihurtu da Ekialde Erdian. Nork irudika zezakeen Israelek Gazan gauzatu dituen sarraskiak eta suntsipena horren eroso eta erraz egin zitzakeenik -urtarrilaren 2an Gazan 22.000tik gora hildako jada-, nazioarteko potentzien konplizitate isilaren aurrean? AEBetako Estatu Departamenduak kritikatu egin du Israelgo hainbat ministrok Gaza palestinarrak husteko eta kolonoak itzultzeko egindako deia, baina Israelgo Segurtasun Nazionalerako eskuin muturreko Itamar Ben-Gvir ministroak argi erantzun dio X sare sozialean: "Begirune osoarekin, gu ez gara AEBetako beste izar bat. AEBak dira gure lagun onenak, baina edozeren gaitetik, guk egin behar dugu Israelgo Estatuarentzat onena dena". ●

